

а особливо у сфері туризму, складно уявити “без англійської”. Як наслідок сьогодні маємо активізацію мовних контактів, результатом яких стала значна кількість запозичень. У туризмі це пов’язано з поживленням міжнародних зв’язків, прагненням до мовної економії та зручністю ділового спілкування фахівців туристичної індустрії. Поширеність уживання слів-символів у галузі туризму є очевидною. Зазначимо, що невербальні засоби використовують фахівці під час спеціальної комунікації набагато ширше, що пояснюється їхньою економічністю та зручністю.

Л і т е р а т у р а :

1. Балабанов И. Т. Экономика туризма : учеб. пособие / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 176 с.
2. Гринев-Гриневич С. В. Терминоведение : учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений / С. В. Гринев-Гриневич. – М. : Издательский центр (Академия), 2008. – 302 с.
3. Лейчик В. М. Номенклатура – промежуточное звено между терминами и собственными именами / В. М. Лейчик // Вопросы терминологии и лингвистической статистики. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1974. – С. 13–24.
4. Реформатський А. А. Что такое термин и терминология / А. А. Реформатський // Вопросы терминологии (Матер. Всесоюз. терминологического совещания). – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С. 46–54.
5. Родзевич Н. С. Поняття термін, термінологія і номенклатура в працях радянських і зарубіжних учених / Н. С. Родзевич // Лексикографічний бюлетень. – К., 1963. – Вип. 9. – С. 6–12.

Прима В. В. Лексико-номинативные обозначения новых видов туризма.

Статья посвящена анализу употребления новообразованных слов туристической сферы, факторам их формирования. Указано разные подходы к изучению структуры формирования лексики. Охарактеризовано лексические единицы, которые обозначают виды туризма.

Ключевые слова: лингвостилистические средства, арт-туризм, горный туризм, “зеленый туризм”, экотуризм, сельский туризм, интенсив-туризм, велотуризм, паломничество, космический туризм, шоп-туризм, винный туризм, рафтинг, агротуризм.

Prima V. V. Lexical pointing of newwords.

The article is about newforming analysis in the sphere of tourism. Different ways of studying the structure of borrowings are shown. New lexical units are characterized.

Keywords: lingvostylistic ways, art-tourism, mountain tourism, green tourism, ecotourism, intensive tourism, country tourism, space tourism, shop-tourism, vine-tourism, rafting, agrotourism.

Решетняк О. О.

Донбаський державний педагогічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИМВОЛЕМ З АНТРОПОНІМОМ КАЇН У МОВНОМУ ДИСКУРСІ

У статті з’ясовано умови процесу апелятивації антропоніма Каїн і похідних від нього посесивних ад’ектонімів: Каїнова дорога, Каїновий вчинок, Каїновий мотив, Каїнова міфологема тощо; визначено максимально можливий склад українських символем з цим антропонімом як різностильових одиниць; виявлено їх семантичну специфіку та закономірності значеннєвої актуалізації.

Ключові слова: антропонім, бібліонім, конотонім, конотація, апелятивація, символема, Каїн.

Мова з її унікальними семантичними площинами й спроможністю до високого рівня символізації є однією з найважливіших характеристик національної автентичності соціуму, для культури якого символ є концептуально значущою одиницею. Знаки-символи мають неабияке значення в інтелектуальному пізнанні світу, зокрема, біблійна символіка.

Актуальність ідей О. Потебні про мову як духовну сутність, як неповторний витвір етносу зумовлює окреслення таких лінгвокультурологічних об'єктів наукового аналізу, які дозволяють з'ясувати особливості взаємозв'язку філологічних й енциклопедичних знань, виявити закономірності експлікації в мові, насамперед, у її лексико-семантичній системі, культурній концептосфері. Ізоморфізм мовних і культурних понять ілюструє необхідність системних наукових студій, об'єктом дослідження яких є аналіз метамови як форми народної культури, прагматичних параметрів як підґрунтя формування мовної чи концептуальної картини світу. Теорію концептів нині активно запроваджують у лінгвістику такі мовознавці, як: С. Жаботинська, О. Кубрякова, Ж. Соколовська, М. Полюжин та ін. Біблійну фразеологію репрезентовано науковим доробком Г. Бурдіної, А. Коваль та ін.

Біблійний дискурс відіграє неабияку роль у формуванні мовної картини світу, а парадигма бібліонімів уможлиблює вербалізацію бутєвих реалій і декодування мовлення реципієнтом, усвідомлення підтексту й тих значень, якими мовець маркує кожен онімну чи апелятивну одиницю семантичного поля "номінація осіб", що й сприяє окресленню прототипу того чи того біблійного персонажу й з'ясуванню мети й основних способів такого завуальовування.

Саме біблійні символи, зокрема кодовані у фразеологізмах, моделюють безперервний процес культурного розвитку, фіксують і транслують від покоління до покоління загальнолюдські універсалії, формуючи особливе світосприйняття носіїв мови. Такий спосіб світоусвідомлення завдяки залучення вторинних відчуттів, закодованих у метафорах, символах, архетипах як складових фразеологізмів, є основним чинником, що зумовлює специфіку мовної картини світу. Святе Писання маніфестує такі універсалії, а символічна парадигма є засобом їх збереження й трансляції.

Традиційним об'єктом мовознавчих зацікавлень й дотепер є біблійна фразеологія. Для українських мовознавців особливий інтерес становить не лише сам корпус біблійних фразеологічних одиниць, а й текстологічні зіставлення усталених зворотів у перекладах текстів Біблії різних авторів. Зокрема, М. Демський констатує, що "невеликий за обсягом реєстр "Словника української мови" на фразеологічні одиниці біблійного походження збіднює фраземіку сучасної української літературної мови й обмежує її виражальні можливості" [8, с. 70].

Фразеологічні одиниці конфесійного стилю стали об'єктом спеціальних мовознавчих досліджень лише впродовж кількох останніх років. Так, спостереження Г. Бурдіної щодо фразеологічних одиниць сфокусовано на українських народних пареміях, їх змістовій спорідненості з біблійними афоризмами [6].

Проблематику типологічного аналізу фразеологічних одиниць порушено в наукових розвідках Л. Ткач, Т. Мороз, І. Лобачової, де, зокрема, окреслено склад фразеологізмів, репрезентованих у текстах таких перекладачів як П. Куліш, І. Пулюй,

І. Огієнко та І. Хоменко, схарактеризовано усталені звороти за тематичною співвіднесеністю, лексичними компонентами, ступенем їх семантичної єдності [19].

Системний аналіз символіки біблійонімів дотепер не був об'єктом наукових розвідок, що й дозволяє констатувати недостатність опрацювання цього питання в лінгвоукраїністиці. Фіксуємо побіжні чи принагідні зауваження, окремі наукові студії, у яких піддано аналізу обмежену групу фразеологізмів з ономастичним компонентом. Предметом спеціальної уваги щодо ономастичної лексики (біблійного та античного походження) як складової фразеологічних одиниць є дисертація О. Мороз [13]. Авторка дослідила способи творення біблійних фразеологізмів, виокремила імена біблійних персонажів як їх складових, виявила частотність фразеологізації з біблійонімами, проаналізувала експресивне значення біблійних компонентів-онімів. Проблемі функціонування власних назв у фразеології та пареміології української мови присвячено дисертаційну роботу Н. Пасік, у якій дослідниця виявила семантичну специфіку онімів як компонентів усталених зворотів та їх особливостей на тлі інших, зокрема окремих біблійонімів.

Загальний огляд лінгвістичних студій засвідчує, що порушена проблематика є актуальною й перспективною. Попри загальну констатацію фразеологічного багатства біблійних текстів, окремі мовні одиниці, їх типологічні риси та семантична конфігурація все ще є недостатньо дослідженими в українському мовознавстві, і, насамперед, потребують наукового осмислення біблійні номінації з ад'ектонімами, що перебувають на межі ономастичних та апелятивних одиниць. У цьому і вбачаємо актуальність запропонованої наукової студії.

Метою статті є з'ясування умов процесу апелятивації антропоніма Каїн і похідних від нього посесивних ад'ектонімів.

Окреслена мета зумовлює розв'язання таких завдань:

- 1) проаналізувати мовні й позамовні чинники, що сприяють переосмисленню й символізації біблійних антропонімів як складових релігійної картини світу;
- 2) визначити максимально можливий склад українських символем з антропонімом Каїн як різностильових мовних одиниць;
- 3) виявити їх семантичну специфіку та закономірності актуалізації значень.

Можна виокремити біблійні символеми, маркерами яких є антропоніми Писання, що моделюють фразеологічне значення й констатують наявність постійного зв'язку таких сталих сполук із джерелом походження. Для біблійонімів притаманне експресивно-семантичне нашарування, вторинне експресивне значення, мотивоване біблійними оповідями. Антропоніми виявляють різноманітні ознаки свого денотата і, водночас, демонструють денотативну співвіднесеність і є засобом типізації певних ознак, властивостей, узагальнених рис характеру осіб, тобто можуть співвідноситися з кількома денотатами. Біблійні імена ще до фразеологізації набули узагальнених ад'ективних значень, відповідних біблійним уявленням. Таку ж семантику вони зберегли й у фразеологізмах як конотативні, експресивно-образні маркери. Оцінний (позитивний чи негативний) характер конотативного значення антропонімів зумовлено відповідною оцінкою імені в Біблії.

Не всі власні імена Святого Писання залучено до лексичного фонду української мови. Ймовірно, фразеологізувалися лише домінантні, тобто ті, що були значущими

для морально-духовних настанов етносу, напр.: *Ісус Христос, Адам, Єва, Каїн, Авель, Ірод, Іуда* та ін.

Фразеологізації піддано не сам антропонім, а символічне значення, яким маркована ця функційна мовленнєва одиниця. Набуття вторинних символічних співзначень у мовленні уможлиблює функціонування антропоніма як субституту соціально-оцінного апелятива або узагальнено-вказівного номена з абстрактною семантикою. Символізуючись, онім порушує семантичну обмеженість, набуваючи типових ознак, притаманних апелятивам.

Неодмінною умовою такого процесу є загальноновживаність денотата власної назви, тобто будь-який знаний біблійонім може зазнати процесу апелятивації. Зазвичай, така лексема має певну “семантичну репутацію”, зумовлену екстралінгвістичними чинниками. Чимало біблійних антропонімів мають такі властивості, проте лише деякі з них набули статусу апелятивів. Разом із символічним, оцінним значенням ономастичний компонент реалізує загальнокатегорійні властивості, що уможлиблює формування узагальненості, образності, експресивності, семантичної дифузності, здатності лаконічними засобами транслювати зміст та емоції. Для таких одиниць притаманні, водночас, і власне ономастична, й апелятивна функції, тобто вони апелюють до певної особи, маніфестуючи її певні ознаки, властивості.

На думку дослідників, формування відономастичної біблійної лексики зумовлене дериваційними фразеологічними процесами. Так, Є. Бетехтіна вважає, що онім як стрижневе слово фразеологізму конденсує всю його семантику, створюючи умови для переходу до складу апелятивів [2, с. 22]. Такий перехід є процесом конденсації більшого контексту в менший, навіть у мінімально можливий – слово. Проте не кожне слово може імплікувати контекст, саме це і є визначальною ознакою біблійоніма-апелятива.

Як зазначає С. Шулежкова, “у національній мові, ймовірно, стихійно сформовано певний універсальний комплекс “крилатих” імен-символів (саме так вона номінує біблійні апелятиви *каїн, іуда* й под.). Деякі з них, як застарілі й неактуальні, поповнюють пасивний лексикон, а часто вживані втрачають зв'язок із джерелом і переходять у розряд анонімних” [23, с. 228].

Антропоніми мають здатність конотувати властивості: апелятиви з негативною конотацією є похідними, зазвичай, символічних біблійонімів з такою ж оцінною характеристикою. Так, первісток Адама та Єви став і першим убивцею на Землі (Буття 4: 1–24). Хоча етимологія номінації Каїн має нейтральний денотат, але існує кілька версій: 1) походить від арамейського й арабського кореня *qjn*, що означає “кувати” [12, с. 607]; 2) в ефіопській “Книзі Адама” номен Каїн походить від дієслова *qinne* – заздрити, ревнувати [12, с. 266]; 3) від єврейського слова *qānā* – “набувати” або “придбати”, що й зумовлює поширену етимологію імені первістка Адама [5, с. 172].

Саме потрактування імені як *заздрість, ревності* психологічно точно характеризує поведінку Каїна й стає самостійною формантою. Традиційно в історії людства братовбивство вважали найстрашнішим гріхом, тому ім'я Каїн стало узагальненою номінацією: “злочинець”, “братовбивця”, “недолюдок”, що й зафіксовано в лексикографічних джерелах: “*Каїн*, зневажл. Про братовбивцю, зрадника, злочинця тощо” [17, с. 72]. Сучасна дериватологія констатує номінацію

“окаянний – 1. заст. Грішний, поганий, проклятий, гріховний, нечестивий. 2. розм., рідко. Дуже поганий” [18, с. 488].

Попри відсутність лексикографічної паспортизації номінацій з антропонімом Каїн, констатуємо їх функціонування в сучасному мовному узусі як різностильових одиниць, зокрема, у художньому дискурсі вони маніфестують таку семантику:

- біблійний вислів *Каїнова дорога* (Юди 1: 11) є маркером символоми *іти Каїновою дорогою*, що означає ступити на шлях жорстокості, злочину, підлості, вбивства;

- лексема *шлях Каїна* символізує життя і біль вічний;

- символома *Каїновий вчинок* (*вчинок Каїна*) репрезентує негативні почуття, злі й підступні дії як повторення злочину Каїна, який уособлює ворожий соціальний інститут;

- бібліїзм *гріх Каїна* семантизує “зразок злодійства” (1 Івана 3: 12);

- в українському фольклорі констатуємо вживання біблійного знака *Каїна на місяці*. За легендою, Бог обох братів “виставив на місяць”, як постійне нагадування людству про наслідки заздощів, про прокляття за страшний злочин. Отже, народ, прагнучи до справедливості, не задовольнившись біблійним варіантом покарання першого грішника, вербалізує його по-своєму, як попередження інших злочинів [16, с. 216].

- лексему *труситься, як Каїн* Н. Пасік аналізує як усталене порівняння, детерміноване антропонімічним компонентом. Дослідниця зазначає, що “актуалізатором символічного дезінтегрованого значення онімного компонента є експлікуючий компарант. Порівняльна частина виступає як конкретизатор, інтенсифікатор опорної семи, маніфестованої першим компонентом” [15, с. 8]. Порівняльна частина нівелює сему основи порівняння, формує переносне узагальнене значення, протилежне прямому значенню компаранта. Порівняльний зворот має модель формального ствердження при відвертому запереченні.

Літературознавство (як одна зі сфер застосування наукового стилю) оперує такими символічними одиницями з термінологічним значенням:

- символомою *каїнівський мотив* (*Каїновий мотив*) послуговуються для маркування поняття гріх. Констатуємо функціонування трансформованих рецепцій образу біблійного братовбивці саме в літературознавстві;

- сполука *каїнівський сюжет* маніфестує деякі сутнісні аспекти індивідуального й колективного буття, маркером яких є сема братовбивство;

- метонімічний знаковий символ *Каїнова міфологема* (*міфологема Каїна*), застосовуваний для відтворення у фольклорних та літературних творах як універсальна модель особистісного та соціального буття за міфологічним контекстом народів світу;

- символома *каїнівський комплекс* репрезентує морально-психологічне мотивування злочину (свідомий вибір людиною сторони зла, прагнення до володарювання, бунт проти Бога, вічне блукання, суперечливість людської природи, духовних поривань);

- термінологічний дериват *каїнада* функціонує на позначення поняття традиційна схема, протосюжет фольклорних та літературних модифікацій. Для такого сюжету притаманна бінарна опозиція, реалізована в дихотомічних номенах Каїн –

Авель. Ця дихотомія опозиціонує два світогляди. Зокрема, її відображення констатуємо у творах українських письменників, насамперед, І. Багряного та В. Барки, які створили узагальнений образ нових *каїнів* й *авелів*, що символізували розмежування української нації епохи тоталітаризму на *Каїнів* та *Авелів*, убивць та їх жертв;

– символема *Каїнова епоха* маркує дійсність, у якій черствість душі, емоційна тупість, зрада перемагають душевну чистоту, братолюбство, патріотизм, що й маніфестує прихід нової епохи – Каїнової, епохи братовбивчих війн, де на кожного *Авеля* є свій *Каїн*.

Графічні та дериватологічні розбіжності окреслених біблійонімів зумовлені поступовою апелятивацією у процесі тривалого використання, і як результат ці одиниці набувають статусу конотонімів [14, с. 186]. Щодо антропоніма *Каїн*, то можна констатувати ще наявний зв'язок з денотатом, збереження “антропонімного тла” сприйняття імені, що призводить до коливань у їхньому графічному оформленні. Конотонім набув переносного значення, але ще зберігає зв'язок з референтом, тобто перебуває в межовій зоні ономастичної та апелятивної лексики.

Структура власної назви може мати кілька складових, тому в лінгвістиці проблемним є питання розмежування онімів і фразеологізмів, оскільки ці дві групи мовних одиниць виявляють такі спільні ознаки: лексичну, синтаксичну, семантичну стійкість та лексико-семантичну відтворюваність. Складність природи фразеологізму, значна кількість концепцій і неусталеність визначень цієї мовної одиниці часто призводять до надання фразеологічного статусу полічленним пропріальним одиницям [9, с. 203–205; 10, с. 11] чи потрактування останніх як ідіоматичних сполук, що виконують функції власного імені [1, с. 175].

За сучасними мовознавчими теоріями поширеною є думка, згідно з якою подібні одиниці зараховують до царини ономастики, а не фразеології, оскільки їх основна функція – номінативно-диференційна, яка є провідною саме для онімів [20, с. 16]. Як результат певного етапу фразеологізації, вони тяжіють до іменників, але, на відміну від субстантивних фразем, до яких подібні за граматичними показниками, набули не узагальнено-предметної семантики, а індивідуально-предметної. Незважаючи на можливу наявність у їхньому прямому значенні певних образних, експресивних компонентів (*каїнова міфологема*, *каїновий вчинок*, *шлях Каїна* тощо), доміnantних для структури фразеологічного значення, їх не зараховують до фразеологічного фонду.

Вочевидь, окреслені аналітичні сполуки, які набули переносних значень, тобто втратили диференційну функцію, але не позбулися зв'язку з референтом, є конотонімами [4, с. 33]. Від ступеня щільності такого зв'язку залежить рівень фразеологізації їхнього значення. Фразеологічні словники фіксують лише такі похідні від біблійного антропоніма:

– “*Каїнова печать*. Тавро зради, злочину” [21, с. 246]; “*Каїнова печать*. книж. – тавро зради, братовбивчий злочин” [22, с. 259];

– “*Каїнове діло чинити*. книж. – зраджувати, вбивати” [22, с. 259]; “*Каїнове діло*. Зрада, убивство, жорстокі вчинки” [21, с. 246].

Чим засвідчують завершення фразеологізації значень цих сполук.

Отже, власне символіка біблійних антропонімів (і зокрема біблійоніма *Каїн*) зумовлює процес переходу оніма з нівельованою семантикою у вторинний стан

семантизованого імені-символу, що утворює ономастикон, який є проміжною ланкою між власне ономастичною та апелятивною лексикою. Особливості національного менталітету моделюють семантичний процес апелятивації символом з антропонімом *Каїн*, завдяки чому відбувається збагачення експресивно-забарвленої лексики української мови.

Подібні дослідження вважаємо перспективними, особливо для сучасного соціуму, духовно збайдужилого, зокрема й до релігійних настанов. Адже якщо відмова від релігії рівноцінна “новому гріхопадінню” (термін М. Еліаде), “то за цим знову приходять Каїн і вбиває Авеля” [7, с. 205]. Більш докладного аналізу потребують власне процеси переходу посесивних ад’ектонімів до апелятивів.

Л і т е р а т у р а :

1. *Ахманова О. С.* Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Сов. энциклопедия 1969. – 607 с.
2. *Бетехтина Е. Н.* Фразеологические единицы с антропонимическим компонентом библейского происхождения в русском и английском языках / Е. Н. Бетехтина // Библия и возрождение духовной культуры русского и других славянских народов. – СПб. : ТОО ТК “Петрополис”, 1995. – С. 20–31.
3. *Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту* [переклад проф. Івана Огієнка]. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1375 с.
4. *Брайло Ю. І.* Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Брайло Юлія Іванівна. – Київ, 2005. – 218 с.
5. *Бумер М.* Образы добра и зла // М. Бумер. Два образа веры. – М. : ООО “Фирма “Издательства АСТ”, 1999. – С. 162–186.
6. *Бурдіна Г.* Вплив Біблії та конфесійного стилю на збагачення української лексики й фразеології / Г. Бурдіна // Християнство й українська мова : матеріали наукової конференції. – Львів : Вид-во Львівської Богословської Академії, 2000. – С. 259–266.
7. *Варданян С. І.* Міфологема Каїна в українській літературі ХІХ–ХХ століть : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 / Варданян Світлана Іванівна. – Чернівці, 2007. – 228 с.
8. *Демський М.* Фраземіка в Євангелії Матвія у перекладі І. Огієнка й І. Хоменка / М. Демський // Іван Огієнко [незабутні імена української науки]. Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 110-річчю від дня народження професора Івана Огієнка: Ч. 1. – Львів, 1992. – С. 70–74.
9. *Запорожець Л. М.* Структурні та семантичні особливості фразеологічних одиниць Євангельських текстів / Л. М. Запорожець // Система і структура східнослов’янських мов: Міжкафедральний зб. наук. праць. – К., 1999. – С. 203–207.
10. *Кучеренко І. К.* Фразеологізм як об’єкт синтаксису / І. К. Кучеренко // Українське мовознавство. – К., 1983. – Вип. 10. – С. 9–15.
11. *Мифологический словарь* / гл. ред. Е. М. Мелекинский. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 672 с.
12. *Мифы народов мира. Энциклопедия* : в 2 т. / гл. ред. С. А. Токарев. – М. : Сов. энциклопедия, 1980. – Т. 1. – 672 с.
13. *Мороз О. А.* Фразеологічні одиниці з компонентом “власне ім’я” в сучасній українській мові: структурно-семантичний аспект : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Мороз Оксана Анатоліївна. – Донецьк, 2002. – 224 с.
14. *Отин Е. С.* Развитие коннотомии русского языка и её отражение в словаре коннотонимов / Е. С. Отин // Этимология 1984. – М. : Наука, 1986. – С. 186–191.
15. *Пасік Н. М.* Власні назви в українській фразеології та пареміології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10. 02. 01. / Н. М. Пасік. – К., 2000. – 20 с.
16. *Скуратівський В.* Русалії / В. Скуратівський. – К. : Довіра, 1996. – С. 216.
17. *Словник української мови* : в 11т. – К. : Наук. думка, 1974. – Т. 5. – С. 72.

18. Сучасний тлумачний словник української мови: 60000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД “Школа”, 2006. – 832 с.
19. *Ткач Л.* Фразеологічні скарби української мови в перекладах книг Святого Письма / за текстами П. Куліша, І. Пулюя, І. Огієнка / Л. Ткач, Т. Мороз // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 214–215: “Слов’янська філологія”. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 115–125.
20. *Фонякова О. И.* Имя собственное в художественном тексте / О. И. Фонякова : учеб. пособ. – Л., 1990. – 104 с.
21. Фразеологічний словник української мови [уклад. В. М. Білоноженко та ін.]. – К. : Наук. думка, 1999. – 984 с.
22. Фразеологічний словник української мови : у 2-х томах / [авт.-уклад. Г. М. Удовиченко]. – К. : Вища шк., 1984. – С. 76.
23. *Шулежкова С. Г.* От земли обетованной к небесам обетованным, или несколько слов о судьбах библейских крылатых выражений, связанных с искусством кино / С. Г. Шулежкова // Библия и возрождение духовной культуры русского и других славянских народов. – СПб. : ТОО ТК “Петрополис”, 1995. – С. 228–234.

Решетняк Е. А. *Функционирование символом с антропонимом Каин в языковом дискурсе.*

В статье определены условия процесса апеллиативации антропонима Каин и его производных, а именно притяжательных прилагательных: Каинова дорога, Каиновый поступок, Каиновый мотив, Каинова мифологема и т. д.; охарактеризован максимально возможный состав украинских символом с этим антропонимом относительно употребления в разных стилях литературного языка; исследована их специфика и закономерности семантической актуализации.

Ключевые слова: антропоним, библионим, коннотоним, коннотация, апеллиативация, символема, Каин.

Reshetnyak O. O. *The functioning of symbolemes with anthroponym Cain in linguistic discourse.*

In the article the conditions of process of anthroponym Cain appellativeness and possessive adjectonyms which are derivative from it are clarified: Cain Road, Cain's act, Cain motive, Cain mytheme etc.; the maximum possible composition of Ukrainian symbolemes with this anthroponym as units of different styles is defined; their semantic specificity and regularities of semantic actualization are revealed.

Keywords: anthroponym, biblionym, connotonym, connotation, appellativeness, symboleme, Cain.

Роман В. В.
Донбаський державний педагогічний університет

ЕКСТРАЛІНГВАЛЬНІ ЧИННИКИ АДАПТАЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У МОВІ-РЕЦИПІЄНТІ: ЛІНГВОІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ (КІНЕЦЬ ХХ СТ. – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

*Запозичення – один із найважливіших факторів
розвитку будь-якої культурної мови.*

І. І. Огієнко

У статті проаналізовано вплив головних екстралінгвальних (позамовних, зовнішніх, соціальних) чинників на процес адаптації лексичних запозичень у мові-реципієнті. Розкрито погляди європейських (у тому числі українських і російських) мовознавців кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. стосовно головних позамовних причин запозичень однієї мовою іншою із зосередженням уваги на теоретичних проблемах адаптації лексичних запозичень. Визначено і охарактеризовано основні класифікації екстралінгвальних чинників адаптації лексичних запозичень у лінгвоісторіографічному аспекті. Обґрунтовано, що для